

'יהא שמיה רבה מברך' – דף מקורות ללימוד סדנאי

הקדיש כהתמודדות עם משבר ואתגר אישי ולאומי
(לקראת י' בטבת "יום הקדיש הכללי")

1. נוסח הקדיש

יתגדל ויתקדש שְׁמִיָּה רַבָּא - יתגדל ויתקדש שמו הגדול.
בְּעֲלָמָא דִּי בְּרָא, כְּרַעוּתָהּ - בעולם שברא כרצונו.
וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ, וְיַצְמַח פְּרֻקְנָהּ - ותמלוך מלכותו, ויצמיח ישועתו
וְיִקְרַב מְשִׁיחָהּ - ויקרב את משיחו.
בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיִוְמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל-בֵּית יִשְׂרָאֵל - בחייכם ובימיכם ובחיייהם של כל בית ישראל,
בְּעֲגָלָא וּבְזָמַן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן - במהרה ובזמן קרוב, ואמרו אמן.
יְהֵא שְׁמִיָּה רַבָּא מְבֹרָךְ - יהי שמו הגדול מבורך,
לְעָלְמָא לְעָלְמֵי עָלְמָא - לעולם ולעולמי עולמים.
יְתַבְרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרֻמֵּם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל, שְׁמֵהּ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
לְעֵלְא מִן-כָּל-בְּרַכְתָּא, וְשִׁירְתָּא - למעלה מכל הברכות השירות,
תְּשַׁבְּחָתָא וְנִחְמָתָא - התשבחות והנחמות
דְּאִמְרִין בְּעֲלָמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן. - שאנו אומרים בעולם, ואמרו אמן.
יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמִיָּא - יהא שלום רב מן השמים,
וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן
עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן.

א. אילו רכיבים מרכיבים את הקדיש?

ב. מהו הלב של הקדיש, לדעתך?

2. תוספות במסכת ברכות דף ג' ע"א, ד"ה "ועונין יהא שמיה הגדול מבורך":

מדקאמר(מתוך שנאמר) הכא (כאן, בגמרא) "יהא שמיה הגדול ומבורך" משמע שתפילה אחת היא, ואינו רוצה לומר שיהא שמו גדול ושלא יהא שמו הגדול מבורך."

3. פירוש 'מחזור ויטרי'¹ המובא בתוספות:

"יהא שמיה רבא" זו תפילה שאנו מתפללין שימלא שמו, כדכתיב (שמות יז) 'כי יד על כס יה' שלא יהא שמו וכסאו שלם עד שימחה זרעו של עמלק". **ופירושו כך: יהא שמי"ה - שם י"ה - רבא, כלומר שאנו מתפללין שיהא שמו גדול ושלם**, "ומבורך לעולם ולעלמי עלמאי" הוי (הוא) תפילה אחרת, כלומר מבורך לעולם הבא".

- א. מה ההבדל הסמנטי בין פירוש התוספות לפירוש המחזור ויטרי?
ב. מה יכולות להיות המשמעויות התיאולוגיות והערכיות של ההבדל הזה?

הרב סולוביצ'יק - חווייה קיומית, גורל וייעוד

הקטעים הבאים לקוחים מתחילת החיבור 'קול דודי דופק' של הרב סולוביצ'יק:

4. **קול דודי דופק עמוד 67** - "היהדות עם גישתה הריאליסטית לאדם ולמעמדו בתוך המציאות, הבינה, כי הרע לא ניתן לטשטוש ולחיפוי [...] הרע הוא עובדה שאין להכחישה. ישנו רע: ישנו סבל, וישנם יסורי שאול ותופתה בעולם. [...] ודאי כי עדותה של התורה על היצור שהוא טוב מאוד אמיתית היא. אולם אין זה אמור אלא מבחינת הצצה האינסופית של היוצר. בהסתכלות החלקית של האדם הסופי אין הטוב המוחלט של היצירה נחשף. [...] משל למה הדבר דומה? לאדם המסתכל בשטיח נהדר, מעשה חושב, שציור מרהיב רקום עליו, - מצדו השמאלי. האם הבטה כזו תיהפך מקור חווייה אסתטית נשגבה? לדאבוננו הגדול, אנו רואים את העולם מסטרו השמאלי: לפיכך אין בידינו לתפוס את מסגרת ההווייה, הכל כוללת שרק בתוכה אפשר לגלות את תכניתה ומהותה של פעולת הקב"ה".

- א. מדוע חשוב כל כך להכיר בסבל ולא להתכחש לו?

5. **שם, עמוד 67-68** - "קיום ייעודי כיצד? זהו קיום פעיל כשאדם ניצב לעומת הסביבה, שהושלך בה, מתוך הבנת יחודו וסגולתו, חרותו ויכולתו שלא לקפח במאבקו עם החוץ את עצמותו ועצמאותו. סיסמת האני הייעודי הוא: "על כרחך אתה נולד ועל כרחך אתה מת אבל ברצונך החפשי אתה חיי האדם נולד כאובייקט, מת כאובייקט, אבל ביכולתו לחיות כסובייקט, כיוצר ומחדש [...] תעודתו (מטרתו) של האדם בעולמו, על פי היהדות, היא להפוך גורל לייעוד: מקיום מופעל ומושפע לקיום פועל ומשפיע; מקיום מתוך אונס מבוכה ואילמות - לקיום מלא רצון מעוף ויוזמה. ברכתו של הקב"ה ליציר כפיו ממצה את כל תפקידו: "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשהו" כבשו את הסביבה והדבירו אותה תחתכם. אם לא תמשלו בה, היא תשעבד אתכם. היעוד מעניק לו לאדם עמדה חדשה בעולמו של הקב"ה; הוא נותן לו כתר מלכות, והאדם הופך שותפו של הקב"ה במעשה בראשית"

- ב. מהו "קיום ייעודי"? באיזה אופן תודעה מעצבת תגובות למציאות של שבר ואתגר?
ג. עם איזו פרשנות של הקדיש משלבים יותר דבריו הרב סולוביצ'יק?

¹ רבנו שמחה בן שמואל מוויטרי, שהיה תלמידו של רש"י. מעריכים שכתבתו הסתיימה בשנת 1208.

6. **שם, עמוד 68** - " אין אנו תוהים על דרכי הקב"ה המופלאות, אלא על דרך האדם אשר בה ילך כשהסבל קופץ עליו. אנו שואלים לא ליסבת הרע ולא לתכליתו, כי אם לתיקונו והעלאתו: איך יתנהג האדם בעת צרה? מה יעשה האדם ולא ימוק בייסוריו?

ד. מהם השאלות ששואל את עצמו איש הייעוד?

ה. בעקבות דברי הרב סולוביצ'יק - כיצד יש לעצב שיח חברתי ואזרחי במציאות של משבר?